

Les varietats locals dels horts del Pirineu Català

12/2011 - Medi ambient i Conservació. Les varietats locals -hortalisses i altres plantes cultivades i conservades tradicionalment en un indret- han despertat un interès creixent en les últimes dècades, però la conservació d'aquests cultius ha estat poc estudiada en països temperats com el nostre. Investigadors de la UAB han avaluat l'estat dels cultius locals en els horts de la Vall Fosca, al Pirineu Català, i han trobat que tot i que les varietats que s'hi cultiven són principalment comercials, s'hi han pogut identificar 39 varietats locals. Això situa els horts de la Vall Fosca com a reservoris de diversitat biològica i cultural de valuós interès i posa de manifest la conveniència d'una col.laboració d'investigadors i polítics amb la gent del territori per tal de conservar-la.

Imatge de quatre cultius de gestió local a la Vall Fosca:

- A Ceba de paret/escalunya (*Allium ascalonicum* L.)
- B Col de lluc (*Brassica oleracea* L. var. *capitata* (L.) Alef.)
- C Tomata rosa de la Paqueta (*Lycopersicon esculentum* Mill.)
- D All (*Allium sativum* L.)

Imatge de quatre cultius de gestió local a la Vall Fosca: A Ceba de paret/escalunya (*Allium ascalonicum* L.) B Col de lluc (*Brassica oleracea* L. var. *capitata* (L.) Alef.) C Tomata rosa de la Paqueta (*Lycopersicon esculentum* Mill.) D All (*Allium sativum* L.)

L'interès en la conservació dels cultius de gestió local o altrament dits varietats locals ha crescut en les últimes dècades, centrant la recerca en el manteniment *in situ*, dins dels propis terrenys de cultiu, de la diversitat agrícola en països tropicals. La investigació sobre els cultius de gestió local és menys abundant en climes temperats com el nostre. Els cultius de gestió local es defineixen com a plantes anuals i biennals que han estat cultivades durant més d'una generació (30 anys) en una àrea geogràfica determinada conservant les llavors de forma continuada. En el cas dels cultius perennes i les espècies de reproducció vegetativa, es parla de cultiu de gestió local quan ha estat cultivada durant més de 60 anys. Aquests cultius són el producte de la selecció per part dels agricultors sobre les espècies silvestres i/o domesticades adaptant-les a les condicions ambientals i a les formes d'ús i gestió pròpies de la cultura agrària local.

En aquesta investigació hem avaluat l'estat de conservació dels cultius de gestió local, en horts de la Vall Fosca (Pirineu català, Península Ibèrica). Hem estimat l'associació entre atributs socio-demogràfics i la conservació *in situ* dels cultius de gestió local i hem explorat les raons per la seva conservació. El treball de camp el vam realitzar entre els mesos de març i setembre de l'any 2008. Vam estudiar 60 horts, regentats per 53 hortolans i vam registrar l'ocurrència, abundància, usos, i gestió de totes les plantes cultivades al horts. També vam preguntar als informants les raons per la conservació dels cultius de gestió local. Vam trobar 148 espècies diferents, i vam identificar 39 cultius de gestió local corresponents a 31 espècies. Les dones, les persones més grans de 65 anys, els hortolans experts i les persones que gestionen el seu hort de forma ecològica, sense l'aplicació de productes químics, tendeixen a conservar més cultius de gestió local que les persones sense aquestes característiques.

Tot i que els informants expressen una forta preferència pels cultius de gestió local, principalment cultiven varietats comercials. Aparentment, els cultius de gestió local han estat desplaçats per varietats comercials més fàcils de cultivar. No obstant, la troballa de 39 cultius de gestió local posa de manifest la importància dels horts de la Vall Fosca com a magatzems de diversitat genètica de cultius i d'informació cultural. Investigadors i polítics haurien d'unir esforços per col·laborar amb la gent del territori en la conservació d'aquesta forma de diversitat biològica i cultural.

Laura Calvet Mir

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals

"Landraces in situ conservation: a case study in high-mountain home gardens in Vall Fosca, Catalan Pyrenees, Iberian Peninsula". Calvet-Mir L., Calvet-Mir M., Vaqué-Nuñez L., Reyes-García V., 2011, *Economic Botany*, 65:146-157.